REÎNCADRAREA TEXTEMELOR ÎN DISCURSUL INFORMATIV. O ABORDARE DIN PERSPECTIVA LINGVISTICII INTEGRALE

The Reframing Of Textemes In The Informative Discourse: An Integral Linguistics Approach

Simina-Maria TERIAN[1]

Abstract

Our study investigates the creativity of textemes in the informative discourse. The methodological guide chosen for our approach is Eugeniu Coşeriu's Integral Linguistics, while the material of analysis is given by the use of quotations from I.L. Caragiale's work in the Romanian public discourse of the last decade. With respect to the devices of meaning generation, we have limited the area of our research to the operation of texteme reframing, within which we delineated three subtypes: the weak reframing, the strong reframing and the absolute reframing, to which we added a fourth subtype (the topicalization), which signals a border-case. The conclusion of our study is that, in the current Romanian public discourse, textemes not only represent an important source of textual creativity, but they also tend to act as cognitive patterns which apply to an increasing number of prototypical situations of social life.

Keywords: textemes, reframing, informative discourse, Integral Linguistics, textual creativity, cognitive patterns.

1. Preliminarii

1.0. Lucrarea de faţă reprezintă continuarea unei cercetări anterioare, în care am urmărit să analizăm reconfigurarea textemelor în discursul informativ[2]. Din acest punct de vedere, termenii „reîncadrare" şi „reconfigurare" reprezintă două noţiuni complementare pe care le-am dezvoltat în spiritul integralismului lingvistic al lui Eugeniu Coşeriu, cu scopul de a oferi un cadru conceptual pentru analiza manifestărilor „intertextualităţii"[3] în discursul cotidian. În acest sens, vom începe prin a defini pe scurt câteva dintre conceptele lingvisticii integrale pe care le vom utiliza de-a lungul analizei de faţă.

1.1. În viziunea lui Eugenio Coşeriu, **textemele** reprezintă o subdiviziune a „discursului repetat" – termen care, în opoziţie cu „tehnica (liberă) a discursului", desemnează „tot ceea ce este fixat în mod tradiţional ca «expresie», «frază» sau «locuţiune» şi ale cărui elemente constitutive nu sunt substituibile sau recombinabile după regulile actuale ale limbii"[4]. Ca unităţi ale „discursului repetat", textemele se deosebesc atât de „perifrazele lexicale" (echivalente ale cuvintelor), cât şi de „sintagmele stereotipe" (echivalente ale sintagmelor), prin faptul că ele „sunt, de fapt, «texte» şi fragmente de texte, care constituie, în fond, documente literare: o formă de literatură (în sensul larg al termenului, cuprinzând deopotrivă ideologie, morală, etc.) înglobată în şi transmisă prin tradiţia lingvistică"[5].

---

[1] Asistent univ. dr., Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
[2] Terian, 2011.
[3] Pentru o analiză recentă din unghi lingvistic a „intertextualităţii", v. Gasparov, 2010. Totuşi, în lucrarea de faţă nu vom folosi acest termen uzual, căruia îi vom prefera noţiunea de „discurs repetat", care se încadrează mai bine în cadrul conceptual al lingvisticii coşeriene.
[4] Coşeriu, 1966, p. 235.
[5] *Idem*, p. 237.

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

1.2. În ceea ce priveşte **discursul „informativ”**, acesta reprezintă, în accepţiunea integralismului lingvistic, un (sub)tip particular de text, definit în opoziţie cu textul „poetic” (literar), de care se diferenţiază prin faptul că: vorbeşte despre lume (şi nu creează o lume); are în centrul său un subiect „empiric” (şi nu un „subiect universal”); se manifestă, sub raport comunicativ, într-o „situaţie istorică determinată” (şi nu e „asituaţional”); iar destinatarul său este „un anumit public” (şi nu „întreaga umanitate” din „toate timpurile”, ca în cazul discursului „poetic)[6].

1.3. Reîncadrarea constituie operaţia lingvistică prin care un textem este importat într-un text „nou” fără ca acest proces să-i altereze configuraţia sa semantică[7]; în schimb, **reconfigurarea** denumeşte operaţia în urma căreia un textem transferat dintr-un text în altul suportă o serie de transformări în planul configuraţiei sale semantice.

2. Moduri de reîncadrare a textemelor caragialiene în discursul publicistic actual

2.1. În articolul de faţă, ne vom referi doar la prima dintre cele două operaţii amintite: reîncadrarea, pe care o vom ilustra (aşa cum am procedat şi în Terian, 2011), prin evocarea textemelor caragialiene în discursul publicistic actual (care va include atât presa scrisă, cât şi postările din mediul online). În funcţie de gradul de interferenţă dintre un textem şi co-referenţii săi, vom distinge trei tipuri de reîncadrare a acestor unităţi: reîncadrarea „slabă”, reîncadrarea „forte” şi reîncadrarea absolută. La acestea e necesar să adăugăm, însă, o situaţie specială, şi anume topicalizarea.

2.2. Topicalizarea desemnează procesul prin care un anumit sens, pe care un anumit autor l-a asociat unei forme deja existente în limbă sau unei forme noi, create de el însuşi, se impune în uzul public fără a fi (încă) recunoscut ca atare de către dicţionarele de specialitate (ca indicatoare ale competenţei idiomatice[8]). Neincluderea în dicţionare constituie o condiţie *sine qua non* a topicalizării; altfel, sensul respectiv ar înceta să mai indice un „fapt de vorbire” şi ar deveni „fapt de limbă”. Cealaltă condiţie o reprezintă însăşi noutatea sensului, care diferenţiază topicalizarea de o simplă greşeală de exprimare. Astfel, *fierăstrău* sau *pireu* nu pot fi considerate fenomene topice, deoarece ele nu aduc nimic nou în raport cu semnificaţiile unor lexeme recunoscute deja ca „fapte de limbă”[9]: *ferăstrău* şi *piure*; în schimb, forme precum *renumeraţie* marchează o „specializare” a sensului, deoarece, datorită operei caragialiene şi figurii lui Pristanda, termenul amintit s-a îndepărtat deja de sensul de bază al paronimului său (= „salariu”, „retribuţie”), ajungând să desemneze un „venit de provenienţă ilicită”. Din punctul de vedere al lingvisticii „discursului repetat”, topicalizarea constituie un fenomen de frontieră. Pe de o parte, topicalizările nu reprezintă colocaţii, adică „îmbinări de cuvinte”, de vreme ce ele se exprimă printr-un singur cuvânt, a cărui accepţiune nu este încă recunoscută ca atare în dicţionarele „idiomatice”. Pe de altă parte, topicalizările sunt cuvinte care, în pofida reticenţei lingviştilor faţă

[6] Coşeriu, 1990, p. 193-198.
[7] Termenul „reîncadrare” derivă din conceptul coşerian de „cadru” (al vorbirii). Tipologia „cadrelor” vorbirii – situaţia; regiunea; contextul (idiomatic; verbal; extraverbal, cu subdiviziunile: fizic, empiric, natural, practic/ocazional, istoric, cultural); universul de discurs – a fost dezvoltată în Coşeriu, 1955, p. 315-325.
[8] Pentru conceptul de „competenţă idiomatică”, v. Coşeriu, 1992.
[9] Cel mult, asemenea forme pot fi considerate „creaţii de sens” în textele literare, unde pot evoca o anumită trăsătură a personajelor (de exemplu, lipsa de cultură).

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

de validarea lor, beneficiază de o imensă popularitate în vorbirea individuală: ele reprezintă (cel puţin deocamdată) unităţi de „discurs repetat" ale căror sensuri nu au devenit încă o parte a repertoriului „comun" al limbii, ci funcţionează asemenea textemelor diasemice[10]. Tocmai din acest motiv am ales să le abordăm în cadrul secvenţei de faţă.

2.2.1. Printre cele mai cunoscute texteme caragialiene pe care discursul jurnalistic le topicalizează în momentul actual se numără *a traduce*, *bibic*, *rezon* şi *renumeraţie*. Dintre acestea, primele trei sunt deja înregistrate în dicţionarele limbii române, însă cu alte accepţiuni. Astfel, dintre semnificaţiile pe care DEX '98 le oferă pentru *a traduce* („**1.** A reda, a transpune un text, o frază, un cuvânt dintr-o limbă în alta; a tălmăci. [...] **2.** Fig. A reprezenta, a exprima (cu ajutorul artei). **3.** Fig. A înfăptui, a pune în practică. [...] **4.** (Tehn.) A transforma o mărime de o anumită natură într-o mărime de altă natură. **5.** (În expr.) *A traduce* (pe cineva) *în faţa justiţiei* = a aduce (pe cineva) înaintea unei instanţe judecătoreşti."), cel mai apropiat de accepţiunea caragialiană rămâne acela de „a aduce (pe cineva) înaintea unei instanţe judecătoreşti". Însă chiar şi acesta rămâne foarte departe de sensul caragialian din *D'ale carnavalului*..., care comportă accepţiunea de „a înşela (în dragoste)" sau, prin extensie, de „a înşela (generic)" sau „a păcăli". Sensul restrâns apare în exemple precum: „Solistul trupei D' La Vegas, Daniel Robu, are niscaiva probleme personale, în sensul că iubita lui de peste Ocean, americanca Sasha, crede că acesta o «*traduce*» cu a sa parteneră de scenă, Silvia Launeanu" (http://www.vedeta.ro/Marul_discordiei_Silvia_Robu_la_cutite_cu_iubita_lui-barfa1424.html); sau: „*Amalia Năstase l-*a tradus *pe Nasty cu un asociat de afaceri*" (http://www.onlinesport.ro/stiri/tenis/59475/amalia-nastase-l-a-tradus-pe-nasty-cu-un-asociat-de-afaceri.htm)[11]. Sensul extins se constată mai ales în discursul politic şi economic: „Asta e! Am devizul şi factura! o să sun mâine la DACIA să întreb cât e drăcia aia, dar şi dacă m-*au tradus* ăia mă duc şi mătur cu ei pe jos." (userul „cristidincluj", http://www.dacia club.ro/intrebari-itp-t154262.html); sau: „Când o fost promoţia cu paharele şi eu am rămas cu o grămadă de dopuri, că tot *m-au tradus* ăia de la magazinul care acorda premii că o să primească ba marţi, ba vineri, ba marţea următoare... până când mi-au spus că s-a terminat oferta." (userul „iulian.dronca" http://forum.softpedia.com/lofiversion/index.php/t138850. html) În plus, autonomia „textemului" *a traduce* în raport cu omonimul său lexematic se observă în comportamentul sintactic distinct al celor două unităţi: chiar dacă ambele verbe rămân tranzitive, sensul de dicţionar al termenului indică o predilecţie pentru construcţiile de tip relaţional-instrumental (*a traduce în/prin/cu* – cu sensul de „prin"), pe când sensul „textemului" caragialian marchează o anume afinitate pentru construcţiile de tip sociativ (*a traduce [împreună] cu*).

2.2.2. Dacă în cazul lui *a traduce* semnificaţiile termenului au încă o stabilitate neameninţată de expansiunea „textemului" omonim, în cazul termenului *bibic* sensul caragialian tinde să covârşească cele două semnificaţii ale cuvântului. În DEX 1998, lexemul beneficiază de două intrări: „**BIBÍC**[1], *bibici,* s.m. (Ornit.) Nagâţ. – Din magh. *bibic*."; respectiv „**BIBÍC**[2] **-Ă,** *bibici, -ce,* s.m. şi f. (Fam.) Termen de dezmierdare adresat unei persoane iubite; bibiloi. – Cf.

[10] Pentru clasificarea textemelor (în diasemice, diasketice şi diatropice), v. Terian-Dan, 2010.
[11] Chiar dacă majoritatea exemplelor pe care le-am selectat din mediul „virtual" evită scrierea cu diacritice, am adaptat exemplele culese de pe Internet la normele curente ale limbii române. Am indicat, în schimb, paginile web la care pot fi găsite citatele respective pentru a se putea verifica autenticitatea exemplelor.

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

bibi." Dintre acestea, ultima accepţiune e folosită mai des, ca urmare a dublei asonanţe *bebe(c)/ bibi(c)* şi *iubit/ bibic* (dim.); însă, în discursul presei româneşti actuale, ea e concurată frecvent de o accepţiune peiorativă, de proveniență caragialiană. *Bibicul* este, precum se ştie, porecla lui Crăcănel, pe care Miţa îl „traduce", în *D'ale carnavalului*..., cu feluriţi „berbanţi". Din situaţia încornoratului, discursul public actual pare să fi reţinut două sensuri principale. Primul este acela de „amant" sau „fante": „Io zic că plângi de draci şi de vanitate rănită, că dacă l-ai fi iubit, l-ai fi luat când te-a cerut şi iote că viaţa ţi-a dat dreptate. Acu' lasă mangafaua la Coana Zoiţica şi tu caută-ţi *un bibic* cu mai multă imaginaţie" (userul „Conchita", 27.03.2010, pe http://forum.desprecopii. com/forum/ topic.asp?TOPIC_ID=150409). Cealaltă accepţiune uzuală este aceea de „păcălit", „înşelat" sau, prin extensie, de „persoană credulă, uşor manipulabilă". Iar, în această privinţă, *bibicul* pare deja înseriat în categoria prototipurilor lui Caragiale: „Ce păcat că în RO nu mai are cine să voteze!!! cei care mai sunt în ţară... 1- cei fără minte: *BIBICI*, «COSTICI», «MITICI»... care vorbesc aceeaşi limbă cu preşedintele... ha, ha, ha... 2- bunici şi mămăici: care sunt cumpăraţi cu 1 sticla de ulei şi 1 kg de făină 3- studenţii: păi ăştia nici carte nu ştiu" (userul „fratele lu' Moromete", 26.11.2008, pe http://www.libertatea.ro/stire/base-nu-i-mai-fierbe-pe-alesi-223038.html)

2.2.3. Un alt „textem" popular din opera lui I. L. Caragiale este *rezon[!]* (transcrierea fonetică a franţuzescului *raison*), pe care DEX îl înregistrează, ca lexem, cu următoarele sensuri: „**REZÓN,** *rezoane,* s.n. (Înv.) **1.** Îndreptăţire, justificare, cauză, motiv, temei. **2.** Raţiune, judecată dreaptă. ◊ Expr. *A pune* (pe cineva) *la rezon* = a învăţa minte (pe cineva), a pune la respect; a constrânge să judece mai bine, să se poarte cum trebuie. ♦ (Cu valoare de interjecţie) Ai dreptate! just! da! desigur! – Din fr. **raison.**" Utilizarea termenului de către Pristanda a făcut însă ca, atunci când cuvântul e folosit cu valoare interjecţională, el să dobândească un sens ironic şi antifrastic („ce prostie!", „ce aberaţie!", „vezi să nu!..." etc.). Mai degrabă acest sens îl are, probabil, în vedere eseistul Andrei Cornea, care şi-a intitulat *Rezon* rubrica pe care o semnează săptămânal în „Revista 22". Tot în această categorie trebuie încadrate numeroase alte construcţii din discursul jurnalistic: „Şi îmi zic, amintindu-mi vorba hâtră a lui Creangă, că n-ar fi rău să fie bine. Chiar e loc de un pic de bine după atâtea greşeli de guvernare, după haos şi potopul de vorbe goale cu care am fost ambetaţi de promisiunile neonorate. *Rezon!*" (Carmen Mihalache, *N-ar fi rău să fie bine*, „Deşteptarea", 13.01.2010, http://www.desteptarea.ro/n-ar-fi-rau-sa-fie-bine.html). Sau: „*Rezon*, monşer! Daca am fi toţi aşa profunzi în gândire, başca vrednici creştini, animaţi de iubire faţă de aproape... Adevăr vă zic vouă, România este Grădina Maicii Domnului, şi mulţi zac în ea." (userul „Bibicu, nene Iancule", http://www.capital.ro/articol/printul-charles-transilvania-este-o-comoara-din-punct-de-vedere-agricol-119835.html)

2.2.4.1. Dacă *a traduce*, *bibic* şi *rezon* sunt nişte lexeme recunoscute şi înregistrate ca atare în dicţionarele limbii române, *renumeraţie* e, în schimb, un „caragialism" pur. De fapt, *renumeraţie* (pe care Pristanda îl foloseşte, în *O scrisoare pierdută*, în contexte precum „famelie mare, renumeraţie mică, după buget...") rămâne un exemplu tipic de „etimologie populară", rezultată din contaminarea expresiei substantivului *remuneraţie* cu semnificatul – şi, prin acesta, şi cu forma – lexemului *număr*. În discursul public românesc actual, „textemul" caragialian beneficiază de o

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

largă întrebuinţare, căreia i s-ar putea găsi două explicaţii. În primul rând, *renumeraţie* reprezintă un caz în care autoritatea textului dramatic s-a impus uneori cu o forţă mai mare decât a diverselor dicţionare ale limbii române, astfel încât forma greşită a ajuns să prevaleze asupra formei corecte. Acest fenomen se înregistrează chiar şi în anumite acte oficiale, aparţinând – cel puţin ca intenţie – stilului juridico-administrativ. De pildă, un proces-verbal emis de societatea comercială TRANSCOM S.A. (*Hotărârea nr. 1 a Adunării Generale a Acţionarilor S.C. TRANSCOM S.A. din data de 27 februarie 2007*) conţine următoarea prevedere: „Adunarea Generală a Acţionarilor întrunită legal la data de 27 februarie 2006, la prima convocare, cu participarea acţionarilor în procent de 73.90%, în baza legii 31/1990, modificată şi completată cu Legea 441/2006, a Statutului societăţii şi a procesului-verbal de şedinţă hotărăşte următoarele: [...] 5. [...] Aprobă *renumeraţia* lunară şi *renumeraţia* suplimentară a administratorului unic în sensul menţionării la nivelul stabilit prin hotărârile A.G.A anterioare." (*http://www.transcom.ro/site/ Consiliu.html*)

2.2.4.2. În al doilea rând, forma *renumeraţie* e utilizată mai ales în contexte ironice, cu sensul de „venit ilicit (sau, cel puţin, nemeritat), obţinut de obicei de la bugetul de stat". E cazul comentariului pe care îl postează userul „curiosul" la un articol menit să-şi informeze cititorii *Ce salarii sunt în Prefectura Constanţa*: „Norma de hrană? Tipul acesta de *«renumeraţie»* se acordă separat, adică nu apare în statul de plată salarii, este stat separat[?]. Sau, pe lângă norma de hrană, ce alte drepturi de acest gen mai primesc?" (http://www. ziuaconstanta.ro/ stiri-calde/ stiri-calde/ ce- salarii- sunt-in-prefectura-constanta-99133. html). Trebuie precizat, însă, că de multe ori utilizarea termenului *renumeraţie* este ambiguă (sau, cel puţin, tinde să le pară astfel anumitor vorbitori). De exemplu, o ştire politico-economică apărută în *Ziarul de Iaşi* la data de 15.02.2010 („În prezent, Ionuţ Costea, şeful Eximbank, are o *renumeraţie* de peste 20.000 de euro. Premierul Boc a cerut Eximbank să reducă salariul conducerii de la circa 20.000 euro în prezent la 1.000 de euro, corespunzător indemnizaţiei unui secretar de stat, după modelul Fondului Proprietatea, avertizând că altfel vor fi identificate şi alte soluţii pentru a efectua diminuarea.") a generat pe site-ul cotidianului o controversă între userii „Alex" şi „caragiale" cu privire la caracterul (ne)intenţionat al utilizării lexemului/ „textemului" respectiv de către autorul articolului (http://www.ziarulde iasi.ro/economic/ boc-vrea-sa-ii-reduca-salariul-cumnatului-lui-geoana-de-20-de-ori~ni656q). Dar, în afara acestor topicalizări, trebuie precizat că termenul *renumeraţie* continuă să apară în discursul public actual şi ca parte integrantă a textemului *famelie mare, renumeraţie mică, după buget* (cf. Marius Daea, *Familii numeroase, renumeraţii după bugetul afacerii*, „Ghimpele de Iaşi", pe http://iasi.ghimpele.ro/index.php?cat=afisare&ziarul=45&id=10324). La acest tip de utilizări ne vom referi în continuare.

2.3. Astfel, **reîncadrarea „slabă"** este cea mai răspândită operaţie de „reluare" a textemelor diasemice. Ea constă în corelarea unui textem cu un alt segment de discurs (care devine astfel co-referenţial textemului), fără ca prin aceasta să se modifice în vreun fel configuraţia semantico-sintactică a textemului însuşi. Totuşi, raportul de co-referenţialitate poate fi marcat prin diverse procedee sintactice. Iar, în funcţie de maniera de indicare a relaţiei, putem delimita trei subdiviziuni ale reîncadrării „slabe", pe care le vom ilustra prin utilizarea textemului *Ce căuta neamţul în Bulgaria?* (Pampon, în *D'ale carnavalului...*):

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

2.3.1. Reîncadrarea „slabă" marcată **neutru** (sau **nemarcată** „expresiv"), adică simpla juxtapunere a textemului şi a co-referentului său, fără vreun indiciu textual care să semnaleze punerea lor în relaţie: „Mai mortală e aia de pe HotNews, Blăjan etc., că are un nume lung, care pe la 12.50 ieri dădea că deja Barroso a anunţat portofoliile, când el de fapt urma să înceapă să vorbească peste jumate de oră. Şi culmea, domniţa asta Blăjan dădea asta ca [pe] o corespondenţă din... Stockholm. *Ce căuta neamţul în Bulgaria?*" (userul „johnnybravo", 28.11.2009, http://www.mediafax.ro/politic/barroso-indignat-de-intrebarea-unui-jurnalist-roman-pe-tema-nominalizarii-lui-ciolos-la-agricultura-5137616)

2.3.2. Reîncadrarea „slabă" marcată **implicit**, cu ajutorul unor indicii textuale care, deşi nu semnalează nemijlocit *natura* relaţiei dintre textem şi coreferentul său, denotă, cel puţin, *existenţa* unei asemenea relaţii. Printre mijloacele de reliefare a co-referenţialităţii respective menţionăm:

(a) intonaţia similară a celor două segmente: „*Ce căuta neamţul în Bulgaria?* Ce căutau nişte ziarişti români inocenţi într-un teatru de război atât de periculos? " (Petru Romoşan, *Hayssam la GDS*, „Cotidianul", 02.11.2009, http://old.cotidianul.ro/hayssam_la_gds-102312. html)

(b) coordonarea textemului cu co-referentul său într-un enunţ parţial eliptic: „Vă întrebaţi, poate, *ce căuta neamţul în Bulgaria* şi Huizinga la noi în supliment. Vă spun imediat: nu fac filozofie la 10 dimineaţa, citez un motto." (Daniel Vasile, „Academia Caţavencu", 18.12.2009, http://beta.catavencu.ro/loteria_romana_de_la_huizinga_la_eugen_simion_de_la_dostoievski_la_ogica-11782.html). Sau: „Şi-acum să răspundem, în premieră, la clasica întrebare «*Ce căuta neamţul în Bulgaria* şi Jojo la Emporiki Bank?»." („Academia Caţavencu", 14.10.2009, http://www.catavencu.ro/n_fine_jojo_are_cu_ce_dar_sa_ne_lamurim_de_ce-10546.html).

(c) citarea explicită (marcată cu ghilimele) şi aluzia metatextuală: „Dar a survenit o lovitură de teatru neprevăzută şi surprinzătoare: la 20 august 1950, acelaşi Georges Robert Dougoujard a părăsit Bucureştii, fiind promovat ataşat comercial al Legaţiei engleze de la Ankara. Pas de mai înţelege ceva! [...] Şi şeful din epocă al Securităţii, faimosul general Gheorghe Pintilie, fost Pantelei Bodnarenko, alias Pantiuşa acum, s-ar fi putut întreba, asemeni unui personaj al lui Caragiale: «*Ce căuta neamţul în Bulgaria?*»" (Mihai Pelin, *Final fără glorie – Siguranţa şi Securitatea versus Legaţia Franţei*, „Jurnalul naţional", 30.08.2006, http://www.jurnalul.ro/stire-special/final-fara-glorie-siguranta-si-securitatea-versus-legatia-frantei-2-13414.html)

2.3.3. Reîncadrarea „slabă" marcată **explicit**, cu ajutorul unui conector comparativ, de ordin frastic sau transfrastic: „Aşa cum Caragiale se întreba *ce caută neamţul în Bulgaria*, ne întrebăm şi noi ce caută românul în Afganistan. Ce să caute şi el decât un salariu mai bun?" (Florentin Florescu, *Un tânăr din Frumuşica se bate cu talibanii din Afganistan*, „Lumina", 28.06.2007, http://www.ziarullumina.ro/articole;1285;0;714;0;Un-tanar-din-Frumusica-se-bate-cu-talibanii-din-Afganistan.html). Sau: „Când am aflat de un fast-food indian, m-am întrebat şi eu, ca personajul lui Caragiale: *ce caută neamţul în Bulgaria* şi urmaşul lui Tagore cu obiceiuri de yankeu

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

prin Bucureşti?"[12] (Iorgu Drăghicescu, *Meniul zilei: Berbecuţ Malabar,* „TimeOut Bucureşti", 11.01.2008, http://www. timeoutbucuresti.ro/restaurante/ 6348/ 2329998/meniul-zilei-berbecut-malabar. html)

2.4. Reîncadrarea „forte" desemnează operaţia de actualizare în cadrul căreia textemul interferează cu segmentul de discurs co-referent. Am numit-o „forte" pentru că, în acest caz, legătura dintre cele două unităţi (textemul şi co-referentul) e marcată clar, prin „fuziunea" sintactică a planurilor enunţului. Pentru ca o reîncadrare „forte" să rămână „reîncadrare" şi să nu producă o reconfigurare fundamentală a textemului însuşi, condiţia este ca operaţia să nu afecteze nucleul unităţii textemice, care se compune, de obicei, din verbe, nume predicative şi determinanţi obiectuali (obiect direct, obiect indirect etc.). În schimb, elementele substituibile în cazul unei reîncadrări „forte" sunt, de regulă, subiectul (agentul) textemului şi feluritele determinări circumstanţiale ale verbului. În funcţie de natura componentei substituite, reîncadrarea „forte" se poate împărţi în actanţială şi circumstanţială.

2.4.1. Reîncadrarea „forte" **actanţială** se caracterizează prin substituirea subiectului enunţului, care e împrumutat astfel din co-referentul textemului. Printre textemele caragialiene, un exemplu concludent în această privinţă l-ar putea constitui afirmaţia lui Caţavencu potrivit căreia *industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipseşte cu desăvârşire.* În discursul public actual, calificarea pe care onerosul personaj caragialesc i-o atribuie acestui sector economic e folosită adesea pentru a descrie alte aspecte sociale, economice, culturale şi administrative ale realităţii româneşti. Câteva exemple: „În Oradea, dezvoltarea este sublimă, dar lipseşte cu desăvârşire" (userul „cetatean 01", 07.04.2008, http://www.bihon.ro/stiri/oradea-bihor/articol/oradea-vazuta-de-la-bucuresti/cn/news-200804 06-01283972); „Medicul Cristian Sever Oana: Campania de informare privind vaccinul anti-cancer e sublimă, dar lipseşte cu desăvârşire." (declaraţie pe site-ul HotNews, 28.11.2008, http://www.hotnews.ro/stiri-esential-5176027-audio-video-medicul-cristian-sever-oana-camp-ania-informare-privind-vaccinul-anti-cancer-sublima-dar-lipseste-desavarsire.htm); „Nu ştiu dacă există o dreaptă maghiară adevărată, dar înclin să cred că e ca şi cea românească: sublimă, dar lipseşte cu desăvârşire. Astea sunt vremurile tv-ului şi ale calculatorului, e plin de drepte diversioniste." (userul „ilie", 02.12.2009, http://www.ziuadecj.ro/action/arti cle?ID=34964).

2.4.2. Reîncadrarea „forte" **circumstanţială** se caracterizează prin substituirea componentelor circumstanţiale din cadrul textemului cu acelea importate din co-referentul său. Dintre textemele caragialiene, favorizat pare să fie din acest punct de vedere *După lupte seculare care au durat treizeci de ani...* (Caţavencu, *O scrisoare pierdută*), care face în mediul „virtual" contemporan obiectul unor reîncadrări precum următoarele: „*După lupte seculare, care au durat aproximativ 200 de minute*, am ajuns la măreaţa cabană Piatra Arsă, am crezut că nu mai ajungem o dată..." (Delia Mirea, 07.02.2010, http://www.

[12] Încadrarea acestui exemplu în categoria determinării „slabe" marcate **explicit** pare discutabilă din cel puţin două motive, care tind să apropie enunţul de sfera determinării „slabe" marcate **implicit**: coordonarea textemului cu co-referentul său („*ce caută neamţul în Bulgaria* şi urmaşul lui Tagore cu obiceiuri de yankeu prin Bucureşti?") şi aluzia metatextuală la I. L. Caragiale („m-am întrebat şi eu, *ca personajul lui Caragiale*"). Cu toate acestea, hotărâtor pentru caracterul **explicit** al determinării rămâne conectorul comparativ („aşa cum..."), care lipseşte din cel de-al doilea enunţ citat la **2.3.2.b.**, iar în exemplul de la **2.3.2.c.** nu se referă la asemănarea de situaţie, ci doar la nedumerirea emiţătorului.

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

scoaladeghizi.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=170&Itemid=169); „*După lupte «seculare» care au durat nici mai mult nici mai puţin de o lună de zile*, mai exact de la semnarea protocolului UDMR-PDL la nivel naţional, vineri, 26 februarie, liderii judeţeni ai celor două partide şi-au dat mâna şi au pus pe hârtie protocolul de colaborare la nivelul judeţului Bistriţa-Năsăud." (Carmen Bulz, 27.02.2010, „Răsunetul", http://www.rasunetul.ro/ dupa-lupte-seculare-pdl-si-udmr-b-n-au-semnat-protocolul-de-colaborare); „Trupa Potenţial, «*după lupte seculare ce au durat vreo 2 săptămâni*», în sfârşit, a găsit o sală de repetiţie." (http://trupapotential.wordpress.com/2010/05/04/dupa-lupte-seculare-ce-au-durat/).

2.5. Reîncadrarea absolută vizează acele re-actualizări în cadrul cărora textemul şi co-referentul său se exprimă prin acelaşi segment discursiv. Vorbind în termeni coşerieni, am putea spune că, într-o reîncadrare absolută, o secvenţă textuală *desemnează* o altă realitate lingvistică decât aceea pe care o *semnifică* de fapt. Un bun exemplu în această privinţă l-ar putea constitui replica lui Pampon din *D'ale carnavalului...* (*Ce căuta neamţul în Bulgaria?*), care a intrat în vorbirea curentă cu sensul de „nepotrivire (în gândire sau în comportament), eveniment inoportun sau chiar absurd, lipsit de justificare". Utilizarea replicii amintite în discursul mediatic actual arată că reîncadrarea absolută se poate manifesta în două feluri.

2.5.1. Ca reîncadrare absolută **parţială**, în cadrul căreia, dintre cei doi termeni ai unui textem (A şi B), unul este reîncadrat în mod „absolut" (literal), pe când celălalt alcătuieşte obiectul unei reîncadrări „forte", adică al unei substituţii. Astfel, în re-actualizarea textemului caragialian menţionat, întâlnim mai frecvent mostre de reîncadrare „forte" circumstanţială, în care se schimbă doar termenul B, pe când subiectul enunţului rămâne *neamţul*: „Ne-am întrebat *ce căuta neamţul în Mexic* şi ne-a răspuns chiar el." (Toma Roman Jr., în „Jurnalul Naţional" 22.09.2006, http://www.jurnalul. ro/stire-jurnalul/antipudibonderia-11712.html); „*Ce căuta neamţul în maşina Google pe Calea Victoriei*?" (Daniel Goace, „Academia Caţavencu", 03.11.2008, http://www.catavencu.ro/ ce cauta neamtul in masina google pe calea victoriei-4013.html); sau: *Ce căuta neamţul în Polonia*, articol de Liviu Antonesei pe *http://www.bucatarescu.ro/?p=1411*, 18.05.2010. Există, însă, şi situaţii când se modifică nu circumstanţele, ci subiectul acţiunii: Horia Ghibuţiu, *Ce caută românul la bulgari*, „Evenimentul zilei", 04.01.2010 (http://www.evz.ro/ detalii/stiri/horia-ghibutiu-ce-cauta-roma nul-la-bulgari-881353.html), Daniel Cain, *Ce căuta franţuzu' in Bulgaria? Mărirea şi decăderea unui rege (I-III)*, „Ziarul de duminică", 30 martie-14 aprilie 2010 (http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/serial-istoric-ce-cauta-frantuzu-in-bulgaria-i-5789351/).

2.5.2. Ca reîncadrare absolută **integrală**, în cadrul căreia coincidenţa expresiilor ce vehiculează cele două sensuri este deplină. În discursul public (şi în orice alt tip de discurs), reîncadrarea integrală este mai rar folosită decât cea parţială tocmai pentru că ea presupune un cadru de referinţă mult mai restrâns, adică o suprapunere perfectă a situaţiilor. Cu toate acestea, există evenimente care favorizează recursul la acestă operaţie discursivă: „Cel mai consistent ciclu este cel consacrat Nisipurilor de Aur ale vecinilor de la Sud, dintr-o zonă ce fost-a şi-a noastră o vreme. Acolo, văzând hotelurile construite de nemţi, Daniel Pişcu înţelege în fine *ce căuta neamţul în Bulgaria*." (Horia Gârbea, 23.03.2010, http://horiagarbea.blogspot.com/2010/03/carti-noi-daniel-piscu-putina.html).

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)

3. Concluzii

În urma analizei precedente, putem formula următoarele concluzii:

3.1. Operaţia de reîncadrare a textemelor reprezintă, în discursul public românesc actual, o importantă sursă de creativitate textuală, prin intermediul căreia se generează nu doar numeroase efecte pragmatice (precum ironia), ci şi sensuri şi chiar forme lingvistice noi;

3.2. O consecinţă a reîncadrării frecvente este că, datorită prestigiului dramaturgului, unele texteme caragialiene tind să substituie semnificaţiile unor lexeme sau, cel puţin, să producă ambiguitate în contextele în care ele apar;

3.3. Frecvenţa „repetării" lor face ca, în discursul informativ actual, textemele caragialiene să-şi depăşească statutul pur literar („livresc") şi să funcţioneze ca adevărate tipare cognitive care se aplică unui număr din ce în ce mai mare de situaţii prototipice ale vieţii sociale româneşti.

Bibliografie:

COŞERIU, Eugeniu (1955): *Determinare şi cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*. In: *Teoria limbajului şi lingvistica generală*. Cinci studii, ediţie în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2004, p. 287-329.

COŞERIU, Eugeniu (1966): „Vers l'étude des structures lexicales". In: *L'homme et son langage*, textes réunis par H. Dupuy-Engelhardt, J.-P. Durafour et F. Rastier. Louvain-Paris-Sterling: Peeters, 2001, p. 215-252.

COŞERIU, Eugeniu (1990): „Información y literatura". In: *Comunicación y sociedad*, III, 1-2, Pamplona, pp. 185-200.

COSERIU, Eugeniu (1992): *Competencia lingüística. Elementos de la teoria del hablar*, elaborado y editado por Heinrich Weber, versión española de Francisco Melo Blanco. Madrid: Gredos.

COSERIU, Eugeniu (2001): *Linguistica del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso*, edizione italiana a cura di Donatella di Cesare. Roma: Carocci editore.

GASPAROV, Boris (2010): *Speech, Memory, and Meaning: Intertextuality in Everyday Language*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.

TERIAN, Simina-Maria (2011): „Reconfigurarea textemelor în discursul informativ: O abordare din perspectiva lingvisticii integrale". In BOLDEA, Iulian, SIGMIREAN, Cornel, COSTEA, Simion (eds.): *Intercultural Perspectives on European integration between Tradition and Modernity*. The Proceedings of the European Integration – between Tradition and Modernity Congress (EITM4). Târgu Mureş: Editura Univerităţii „Petru Maior", p. 137-146.

TERIAN-DAN, Simina (2010): „Preliminarii la o tipologie a textemelor româneşti. Abordare din perspectivă integralistă [II]". In: *Annales Universitatis Apulensis*, Series Philologica, Vol. 11, T. 1, 2010, p. 251-262.

BDD-A2912 © 2012 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:13 UTC)